

Yona- fejlődött, majd ehhez később a *-ka*- képző járult, s így jött létre a prákrit *Yonaka*- alak. A hangalak tekintetében egymással pontosan egyező perzsa és ind alak tehát egymástól független nyelvi fejlődés eredménye.

III

Ezzel a görögök Indiában használt elnevezéseinek, a *Yavana*-, *Yona*- és *Yonaka*- neveknek a vizsgálatát le is zárhatjuk. Eredményeinket röviden összefoglalva a következőket mondhatjuk.

Míg a sémi népeknél az iónok nevére visszamenő, görögöket jelölő elnevezések az *Ἰάφοες* alakra mennek vissza, addig az óperzsa *Yauna*- alak az *Ἰάφοες* átvétele. Az indek a görögök nevét az óperzsából vették át, a görögök első, I. Dareios korában való megismerése alkalmával. Ennek az emléke a prákrit *Yona*-név, mely az óperzsa *Yauna*-, esetleg **Yōna*- alakra megy vissza.

A szanszkrit *Yavana*- sem közvetlenül a görög *Ἰάφοες*-ből, sem pedig annak sémi vagy óperzsa közvetítés által való átvételként nem magyarázható. A szanszkrit *Yavana*- a prákrit *Yona*- szanszkritizált alakja.

A prákrit *Yonaka*- elnevezés nem egy távolkeleti hellénisztikus görög köznyelvi *Ἰωνάζος*, de nem is egy feltehető középperzsa **Yōnak* átvétele, hanem a prákrit *Yona*- alakból jött létre a jelentést nem módosító *-ka*- képzővel való továbbképzés útján, belső ind nyelvi fejlődés eredményeképpen.⁵⁸

HARMATTA JÁNOS

AZ IÓN NÉV AZ ÖRMÉNYBEN ÉS A KÖZÉPPERZSÁBAN

Azt az elgondolást, hogy a görögök nevének az ókori Indiában használt szanszkrit *Yavana*- és prákrit *Yona*-, *Yonaka*-változatai végeredményben belső ind nyelvfejlődés következményeképpen jöttek létre az óperzsa *Yauna*- vagy **Yōna*- prákrit *Yona*- átvételéből, még a következő megfigyelésekkel is alátámaszthatjuk. Az iónok nevét ismerjük az örményből is: *Yoink^c* (gen. *Yunaç*) 'die Griechen, Griechenland', *yoin* 'griechisch', *yunakan* 'griechisch' stb.¹ Az örmény *Yoink^c* (pl.) és *yoin* alakok iráni **Yōn(a)*- alak átvételei, *yunakan* pedig belső örmény fejlődés eredményei: a *yoin* szó továbbképzése a középperzsából átvett *-akan* képzővel. A *Yoin*- alak hangtani sajátosságai² arra mutatnak, hogy e szó az örmény legrégebb iráni jövevényszó rétegébe tartozik. Az átvétel legvalószínűbben még az óperzsa korban történhetett. Emellett szól egyrészt az, hogy a szót az örményben még továbbképzetlen alakban találjuk, másrészt pedig, hogy történeti szempontból az átvétel a makedón hódítás után már valószínűtlen. Hasonlóképpen az óperzsa korból való átvételnek kell az örményben az *Arik^c* (pl.) 'Arier' szónak lennie.³

⁵⁸ Hálás köszönetet mondok Harmatta János professzor úrnak, aki — mint mindig — e cikk megírásakor is melletttem állott támogató segítségével.

¹ Ld. *H. Hübschmann*: Armenische Grammatik. I. Leipzig 1895. 56.

² Ld. *Hübschmann*: i. m. 14.

³ Ld. már *Hübschmann*: i. m. 26.

Az örményben tehát bizonyos mértékben hasonló módon alakult az iónok nevének története, mint az óindben és a középbindben. Hogy egyik nyelvben sem számolhatunk a névnek többszöri, külön óperzsa és középperzsa átvételével, azt kétségtelenné teszik a középpárthus és a középperzsa adatok. A man. párthusban az ión név *ywnyg* = **yōnīy* alakban ismeretes,⁴ a könyvpehleviben pedig valószínűleg *yōnāyīk* alakkal számolhatunk.⁵ Mivel sem a prákrit *Yonaka*-, sem pedig az örmény *yunakan* alak nem magyarázható meg a man. párthus **yōnīy* és a középperzsa **yōnāyīk* (= **yōnāyīy*) alakokból, másra nem gondolhatunk, mint hogy az idézett prákrit és örmény szavak belső nyelvrejlődés eredményei. A középpárthus és középperzsa adatok egyúttal azt is valószínűvé teszik, hogy *Ἰωνὰ πόλις* neve valóban egy feltehető óperzsa **Yōnaka*- névalakra, nem pedig a középperzsában ismeretlen **Yōnak* alakra megy vissza.

⁴ W. B. Henning: BSOS 9 (1938–1939) 90.

⁵ A **yōnāyīk* alak Bailey coniecturája DkM 406,2-ben (*ywn'yk* helyett **ywn'yk*), ld. H. W. Bailey: Zoroastrian Problems in the Ninth-Century Books. Oxford 1943.155. Ez az olvasási javaslat kézenfekvő, elfogadta legutóbb Fr. Altheim is: La Nouvelle Clio 3 (1951) 64.